

woensdag

06.10.2010

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Jan Christiaens

CHORUS MUSICUS KÖLN

Robert Schumann: Der Rose Pilgerfahrt

CONCERTGEBOUW BRUGGE

'Das Oratorium müsste ein durchaus volksthümliches werden, eines, das Bauer und Bürger verstünde ...'

'Het oratorium zou een populair genre moeten worden,
een genre dat boer en burger verstaan ...'

– Robert Schumann

Uitvoerders en programma

Chorus Musicus Köln: koor
Christoph Spering: dirigent
Christine Schornsheim: piano
(Pleyel 1843, replica Maene)

Britta Stallmeister, Antonia Bourvé:
sopraan
Olivia Vermeulen: alt
Daniel Behle: tenor
Tobias Berndt, Sebastian Kitzinger: bas

—
Robert Schumann (1810-1856)
Spanisches Liederspiel, opus 74
Ein Zyklus von Gesängen aus dem Spanischen
für eine und mehrere Singstimmen (1849)
1. Erste Begegnung
2. Intermezzo
3. Liebesgram
4. In der Nacht
5. Es ist verraten
6. Melancholie
7. Geständnis
8. Botschaft
9. Ich bin geliebt
10. Der Contrabandiste

— pauze —

Robert Schumann
Der Rose Pilgerfahrt, opus 112
Märchen nach einer Dichtung
von Moritz Horn (1851)

Chorus Musicus Köln

sopraan	tenor
Anne Laufen	André Neppel
Annette Heuser	Marco Schweizer
Sabine Laubach	Markus Petermann
Julika Birke	Walter Bässler
Christine Fischer	Tobias Glagau
Helma Grote	Heiko Köpke
Susanne Heydasch-	Jakob Buch
Lehmann	Wolfram Jäckel
Hella Schäfer	Daniel Harbecke
Berit Grond	
Dagmar Deuter	bas
Stephanie Wilkens	Matthias
	Grubmüller
alt	Oliver Aigner
Vivian Guerra	Thomas Lehmann
Carolien Flury	Raphael Müller-
Anna Dierl	Viebahn
Triin Maran	Guillermo Cardon
Franziska Hösli	Michael
Helga Blume	Kolvenbach
Britta Wurm	Frank Knipprath
Dagmar Brinken	Tomás Gilgenmann
Barbara Siefker	Carsten Siedentop
Barbara Gepp	

Met Nederlandse boventiteling

Onderdeel van Brugge Centraal, i.s.m. Brugge Plus
Chorus Musicus Köln krijgt de steun van het Ministerium
für Familie, Kinder, Jugend, Kultur und Sport des Landes
Nordrhein-Westfalen

Een nieuw romantisch oratorium voor boeren en burgers

In januari 1851 vermeldde Robert Schumann in een brief voor het eerst zijn plannen om een oratorium te componeren. Nochtans liep hij niet zo hoog op met het romantische oratorium op bijbelse teksten, vanwege de versterkte en ouderwetse esthetiek van het genre in die tijd. Schumann zag een uitweg in de keuze voor profane libretti, die meer en meer in zwang kwamen. Bovendien was er toen een nieuwe tendens in de verhaalstof van de libretti te merken. Auteurs lieten hun voorliefde voor het bovennatuurlijke, het sprookjesachtige en het mysterieuze steeds meer de vrije loop. Dit sloot aan bij Schumanns verlangen om het oratorium eigentijdser te maken en het te bevrijden van de hooggestemde religieuze of mythologische thematiek, die er een elitair genre van had gemaakt. In zijn brief schreef Schumann dan ook dat zijn oratorium 'ein durchaus volksthümliches werden [müßte], eines, das Bauer und Bürger verstände'. Geen complexe verhaallijnen uit de mythologie of uit de Bijbel, maar een volkse tekst die zowel de eenvoudige boer als de onderlegde burger weet aan te spreken, dit was een eerste vereiste voor het oratorium dat Schumann van plan was te componeren.

Wellicht daarom hapte hij vrijwel onmiddellijk toe toen een zekere Moritz Horn – niet de grootste dichter van zijn tijd – hem een eenvoudig, sprookjesachtig libretto opstuurde met de vraag of hij het op muziek wilde zetten. Schumann liet nog wat aan de tekst sleutelen en gaf de finale van het verhaal een andere draai, maar in maart 1851 begon hij toch aan de toonzetting van *Der Rose Pilgerfahrt*. In dat muzikaal sprookje vertelt Moritz Horn het verhaal van een rozenbloesem wiens verlangen het was te kunnen liefhebben zoals de mensen. Elfjes zorgden ervoor dat de bloesem in de gedaante van het meisje Rosa

op aarde komt, waar ze niet alleen de liefde maar ook het lijden aan den lijve ondervindt. Uiteindelijk wordt ze door een engelenkoor ten hemel geleid.

Schumann componeerde *Der Rose Pilgerfahrt* opus 112 voor vier vocale solisten, koor en pianobegeleiding, wat uitzonderlijk is voor een oratorium. Daarmee komt dit werk dicht in de buurt van het *Spanisches Liederspiel* opus 74 (1849), op teksten die door Emanuel Geibel uit het Spaans waren vertaald. Ook daar worden vier solisten begeleid door de piano. Schumann schreef over het *Spanisches Liederspiel* 'ich glaube, es ist kein ganz unglücklicher Einfall, dieses *Liederspiel*'. En gelijk had hij. De tien liederen laten de solisten in wisselende combinaties voor het voetlicht treden, naargelang de inhoud van de teksten. Een absoluut meesterwerk is het vierde lied, *In der Nacht*, een duet voor sopraan en tenor. Tot aan het magische keerpunt wisselt de zetting af tussen sopraan en tenor, weliswaar telkens met kleine overlappingsen of een uitwisseling van motieven. Nadien verenigen hun muzikale lijnen zich in één sierlijke arabesque, die gedragen wordt door de onverstoort voortgaande lijn in de pianobegeleiding.

Der Rose Pilgerfahrt ging in première tijdens een huisconcert op 6 juli 1851, kort nadat Schumann verhuisd was naar de nieuwe woning die bij zijn ambt van muziekdirecteur van de stad Düsseldorf hoorde. In het muzieksalon van die woning aan de Kastanienallee, waar zo'n zestig personen konden plaatsnemen, klonk de muziek van *Der Rose Pilgerfahrt* het eerst. Het jaar voordien, op 2 september 1850, was Schumann naar Düsseldorf verhuisd, na zijn aanstelling als muziekdirecteur. Tot zijn opdracht behoorde het dirigeren van tien

abonnementsconcerten per jaar, het dirigeren van en componeren voor het *Gesangverein* van de stad alsook het organiseren van het befaamde *Niederrheinische Musikfest*. Schumann kwam met andere woorden in een atmosfeer terecht waarin de koorzang een prominente plaats innam. De tijden zijn nog niet veel veranderd: de koren van toen – ook het *Gesangverein* dat Schumann onder zijn vleugels had – maakten er een erezaak van om regelmatig de grote oratoria van Bach en Händel uit te voeren. Maar evenzeer waren ze erop gebrand nieuw gecomponeerde werken in première te brengen. Alle voorwaarden waren dus vervuld opdat Schumanns *Der Rose Pilgerfahrt* een succes zou worden. Toen hij het werk leerde kennen, had Franz Liszt dan ook alleen maar woorden van lof, maar hij was jammer genoeg een van de laatsten. Na de première is dit muzikale sprookje immers tussen de plooiën van de muziekgeschiedenis terechtgekomen, waaruit het – dankzij de aandacht voor vergeten meesterwerken die onze tijd kenmerkt – nog niet zo lang geleden is bevrijd.

Qua opbouw vertoont het werk slechts een vage verwantschap met het klassieke oratorium. Enkel de tweedeligheid en de rol van de verteller (de recitatieven in het oratorium) verwijzen nog naar zijn voorganger. Nochtans staat de muzikale zetting van de verteller(s) mijlenver van de recitatiefstijl, die omschreven kan worden als een stijl tussen zingen en spreken. Schumanns partituur is doortrokken van de sfeer en de esthetiek van het lied met pianobegeleiding, een genre waarin hij eerder al zijn meesterschap had gedemonstreerd. Bovendien werkt hij in *Der Rose Pilgerfahrt* niet met één, maar met meerdere, wisselende vertellers. Daarnaast bekleedt ook de piano de rol van verteller, niet alleen door de overgangen tussen de

24 nummers van *Der Rose Pilgerfahrt*, maar ook door de subtiele inleidingen en commentaren achteraf bij elk nummer. Ondanks de soms aandoenlijke naïviteit van het libretto is dit sprookjesachtige oratorium meer dan het ontdekken waard. We horen er Schumann in een zeer productieve periode uit zijn leven, als een pelgrim op *Pilgerfahrt*, steeds op zoek naar vernieuwing van de muzikale traditie.

Jan Christiaens

Theodor Mintrop, Titelblad op op. 112, 1852, Radierung

Biografieën

Chorus Musicus Köln werd in 1985 door Christoph Sperring opgericht. Het gevarieerde repertoire van het koor reikt van barok tot de 20e eeuw, met een klemtoon op minder bekend klassiek en romantisch werk. Het koor werkte samen met het Gürzenich-Orchester / Kölner Philharmoniker onder James Conlon en met Musica Antiqua Köln onder Reinhard Goebel, wat resulteerde in opnames van Zemlinsky's koorwerken (EMI) en Händels *Marienkantaten* (DGG). Het koor werkte ook met gastdirigenten als Gerd Albrecht en Philippe Herreweghe en zong onder meer op de festivals van Utrecht, Besançon, Ambronay, Göttingen, Leipzig en Dresden.

Christoph Sperring was een van de eerste dirigenten die reeds in de jaren 1980 werken uit de 18e en 19e eeuw uitvoerde op historische instrumenten. Zijn internationale doorbraak kwam er dankzij de creatie in het Théâtre des Champs-Élysées in Parijs van Mendelssohns versie van Bachs *Matthäuspassion*, een versie die Sperring herontdekte. Door de oprichting van zijn eigen ensembles Chorus Musicus Köln en Das Neue Orchester kon hij zich intensiever toeleggen op de genres oratorium en opera. De voorbije jaren traden zij op in belangrijke zalen en operahuizen in Parijs, Amsterdam, Wenen, Lissabon, Madrid, Luxemburg en Tel Aviv.

Na haar pianostudies aan de Hochschule für Musik in Berlijn studeerde Christine Schornsheim klavecimbel en basso continuo. Ze volgde masterclasses bij onder andere Gustav Leonhardt en Ton Koopman en trad op met dirigenten als Georg Solti, Seiji Ozawa, Claudio Abbado en Markus Creed. Een van haar belangrijkste muzikale partners is Andreas Staier met wie ze concerten voor twee klavecimbels speelt. Sinds de herfst van

2003 is ze lid van het ensemble Münchener Cammer-Music. Met haar talloze opnames sleepte ze vele prijzen in de wacht. Ze was professor aan de Hochschule für Musik und Theater Leipzig. Sinds oktober 2002 is ze professor klavecimbel aan de Hochschule für Musik und Theater in München.

Britta Stallmeister studeerde aan de Hochschule für Musik und Theater Hannover. Ze was in 1997–1998 lid van de Opernstudio van de Hamburgische Staatsoper en maakt sinds 1998 deel uit van het ensemble van de Oper Frankfurt. Ze zingt ook in de Sächsische Staatsoper Dresden, de Deutsche Oper Berlin en in Zürich, Hannover, Rouen en Luzern. In 2001 vertolkte ze tijdens de Bayreuther Festspiele de Waldvogel en een Blumenmädchen en in 2002 debuteerde ze tijdens de Salzburger Festspiele als Europa in Richard Strauss' *Die Liebe der Danae*. Ze zingt vaak liedrecitals en oratoria en maakte verschillende opnames.

De in Heidelberg geboren sopraan Antonia Bourvé studeerde aan de Staatliche Hochschule für Musik in Karlsruhe. Ze volgde masterclasses bij onder andere Brigitte Fassbaender. Momenteel vervolmaakt ze zich nog bij Mitsuko Shirai en Hartmut Höll. Reeds tijdens haar opleiding zong ze in het Konzerthaus Karlsruhe de rollen van Pamina en Fiordiligi. In 2004 debuteerde ze bij de Herbert-von-Karajan-Pfingstfestspielen in Baden-Baden als de gravin Ceprano in Verdi's *Rigoletto* onder leiding van Thomas Hengelbrock. In hetzelfde jaar werd ze lid van de operastudio van het Badische Staatstheater Karlsruhe.

De Nederlandse mezzosopraan Olivia Vermeulen studeerde aan de Musikhochschule Detmold en de Universität der Künste Berlin. Ze volgde masterclasses bij onder andere Andreas Scholl, Thomas Quasthoff, René Jacobs en Dietrich Fischer-Dieskau. Sinds 2008-2009 is Olivia Vermeulen lid van de Opernstudio der Komischen Oper Berlin. Naast opera's zingt ze ook vele concerten, onder meer in het Konzerthaus en de Philharmonie in Berlijn. Ze zingt ook regelmatig met de Capella Orlandi Bremen.

De Hamburgse tenor Daniel Behle debuteerde in 2008 in de Scala van Milaan als Camille de Rossillon (*Die lustige Witwe*) en in 2009 in Aix-en-Provence als Tamino (*Die Zauberflöte*). Zijn cd met liederen van Schubert, Beethoven, Grieg, Britten en Trojahn werd door de pers lovend onthaald. In juni 2010 verscheen zijn opname van *Die schöne Müllerin* bij het label Capriccio. Naast zang studeerde Behle ook trombone en compositie. Sinds het seizoen 2007-2008 zingt hij in het ensemble van de opera van Frankfurt. Hij zong onder meer in de Wiener Staatsoper (*Nemorino/L'Elisir d'amore*), de Kungliga Operan Stockholm (*Ramiro/La Cenerentola*) en aan de Berliner Staatsoper (*Belmonte/Die Entführung aus dem Serail*).

De in Berlijn geboren Tobias Berndt begon zijn muzikale opleiding bij het Dresdner Kreuzchor. Hij studeerde in Leipzig en Mannheim en volgde masterclasses bij onder meer Theo Adam, Wolfram Rieger, Irwin Gage, Julia Varady en Dietrich Fischer-Dieskau. Hij won vele prijzen en zong met ensembles als het Leipziger Gewandhausorchester, The English Concert en het Thomanerchor Leipzig. Berndt zong onder leiding van dirigenten als Peter Schreier, Helmuth Rilling en Andreas Sperring en was te horen op internationale

festivals zoals Salzburger Festspiele, het Leipziger Bachfest, de Händel-Festspiele Halle en de Dresdner Musikfestspiele. Hij zingt regelmatig in opera's en liedrecitals en nam talloze cd's op.

Sebastian Kitzinger studeerde zang aan de Folkwang-Hochschule in Essen en aan de HfmdK Frankfurt. Hij deed al op jonge leeftijd podiumervaring op als Dritter Knabe in Mozarts *Zauberflöte* in Mannheim. In het ensemble en als solist zong hij in de opera's van Düsseldorf, Duisburg, Frankfurt, Wiesbaden, Gießen en bij de Schlossfestspielen Sondershausen. Bovendien was Sebastian Kitzinger lid van de internationale Opernstudio van het Staatstheater Nürnberg. Hij zong in oratoria in verschillende Europese landen.

Thomas Bauer © Marco Borggreve

Mark Padmore © Marco Borggreve

zo 24.10.10 / 15.00 / Kamermuziekzaal
Winterreise / Thomas Bauer & Jos van Immerseel

Schuberts *Winterreise* volgt een jongeman die eenzaam door het winterlandschap dwaalt, ontgoocheld in de liefde en het leven. Met zijn warme bariton is Thomas Bauer de uitgelezen protagonist van deze innerlijke reis. Jos van Immerseel verleent op de piano elk lied uit deze cyclus een hoogsteigen karakter.

vr 17.12.10 / 20.00 / Kamermuziekzaal
Mark Padmore & Kristian Bezuidenhout / Dichterliebe

Schumanns *Dichterliebe* is een van de meest geliefde liedcycli uit de Duitse romantiek. Wanneer de Engelse tenor Mark Padmore de heldere schoonheid en beweeglijkheid van zijn stem ten dienste stelt van Schumanns liedkunst, worden tekst en muziek meer dan ooit twee gelijkwaardige partners die elkaar op een hoger niveau tillen.

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk ook met de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02
IN&UIT, 'T ZAND 34, BRUGGE

